

LBRIS

We know
books

DUMITRU POPESCU

Cătând în urmă,
istovit, spre
omul poliedric...

Pe măsură ce se apropia de banca aceea liberă, ochită de la intrarea în parc – pe jumătate poleită de strălucitorul aur imaterial al luminii solare, pe jumătate măturată leneș de umbra crengilor de deasupra – acest obiect banal căpăta în ochii domnului Victor Dunăreanu semnificația unui liman. Sau a malului unei ape în care înotase cu ultimele resturi de energie. Se lăsă nerăbdător pe jumătatea umbră a băncii, răsturnându-se pe spătarul cu stîngii tari și respiră ușurat. Se descurcase. Încet-încet își recăpătă starea pozitivă. Începu să cuprindă cu privirile spațiul modestei grădini, implantată acum circa 100 de ani, cum scria pe tăblița de la intrare, chiar în plexul Capitalei, printre străduțe respirând o intimitate tăcută, meditativă, totuși parcă și juvenilă. Vedea alei, bănci, copaci de talie înaltă ca în pădurile tropicale, mame, cărucioare, prichindei și, ca și el, persoane istovite de viață, alunecând discret, ca niște umbre ale unui tainic trecut.

De fiecare dată, aceștia din urmă se impuneau primii atenției sale. Îi trecură prin față, la intervale de un minut sau două, trei-patru doamne, după

aproximația lui intrate de mulțișor în vârsta a treia. „Dumnezeule! zâmbi în sinea lui, cât de cochete pot fi femeile!“ Doar pantofi cu toc înalt nu purtau (chiar și așa, cu încălțări comode, dădeau impresia că picioarele reprezintă veriga lor slabă). Dar, încolo...

Una purta vestimentație de galantar asortat etapei triumfătoare a primăverii: fustă plisată, bluză cu jabou, jachetă albă, poșetă consonând cu una din piesele îmbrăcăminții. Avea pasul mic, încet, frânat de ceva, un defect ascuns. În schimb, mima un tempo lejer, stilul de promenadă al ființei gânditoare, la care gândurile impun mersului propriul lor ritm. Alta, preferând tonuri mai solare în vestimentație, cu scânteieri cromatice tinerești, folosea ca mijloc de a-și masca dificultățile de mers dependența de capriciile micului patruped, a cărui lesă o ținea. Cățelul, din rasele acelea pitice, părea bine educat, nu manifesta feroarea canină ce-i face pe companionii scoși la plimbare să tragă cu încăpățănare de lesă, în elanuri nejustificate, sugerând nevoia de a fugi pur și simplu. Dimpotrivă, pigmeul cafeniu tindea parcă să rămână în urmă, ba chiar să se oprească din când în când, făcând-o pe stăpână să dea impresia că ea impulsionează înaintarea echipajului. Altă doamnă își întovărășea fiica – probabil – ce împingea grațios un cărucior dublu, din care priveau gemenii ei. Și aceasta știa să tempereze elanul fiicei sale, dispusă parcă să o ia la fugă, în glumă, desigur, cu căruciorul. Din când în

Cătând în urmă, istovit, spre omul poliedric...

când se apleca asupra unuia din prunci, simulând nevoia de a pune ceva în ordine în confortul micuțului, chestiune pe care tânăra mamă nu era încă în măsură să o cunoască. Apoi doamna se punea în mișcare, legănându-se ușor, dar mereu cu ochii pe gingașele făpturi necesitând, chipurile, mai multă atenție decât le putea acorda propria mamă.

Peste zece minute această procesiune avea să revină, încheind cercul pe care-l presupunea ocolirea prin interior a perimetrului de promenadă. Între timp se constitui și un cortegiu masculin, mai sărac în sugestii, mai lipsit de arta disimulării, mult mai plat sub raport vizual. Un mărunțel, cu un veston prea larg, datând desigur din altă etapă a vieții, cu pași mici și capul ascuns între umeri, trecea fără să se uite la nimeni, nevăzând nimic altceva în afară de locul unde să-și așeze mai departe tălpile pantofilor. Se părea că nu-l interesează decât mișcarea în sine, ca acțiune medicală necesară conservării puținei energii fizice de care dispunea. Îl urma altul, mai grăbit, cu o vestimentație cvasisportivă, un fel de trening, probabil de pe vremea când omul chiar practica o formă de activitate fizică. Frapa aliura lui de bătrânel vioi, dar lucrurile se lămurau după ce observai că din verva preumblătoare eșua pe o bancă, unde se prăbușea cu un gest pe care domnul Victor Dunăreanu îl cunoștea din proprie experiență. Altul, înalt, masiv, trecea șchiopătând încet, răsfoind o revistă.

De ce acești clienți ai parcului nu comunicau niciodată între ei? se întreba domnul Dunăreanu. Erau de profesii diferite, adevărat, și nu se cunoscuseră, nu avuseseră de-a face unii cu alții, dar erau de aceeași vârstă, și acum îi unea un important numitor comun: calitatea de pensionari. Le plăcea solitudinea? Căpătaseră aversiune pentru colectivitate, pentru grup, pentru ideea de integrare în masă, fie ea compusă doar din câțiva inși? Nici domnul Victor Dunăreanu nu beneficia de apartenența la un grup în acest parc. Se întâlnea arareori cu câte un cunoscut și se întreținea cu acela pe bancă o jumătate de oră, dar dacă apărea și un al treilea, nu se mai simțea bine nici unul dintre ei. Evitau să se aglutineze. Odată stătea de vorbă cu un fost profesor universitar, altădată cu un director de centrală industrială de pe vremuri și, mai frecvent, cu un vechi critic de artă plastică, susținând în continuare rubrici la radio și TV.

O întâmplare îl făcuse circumspect. Cu un an în urmă (poate doi, nu mai putea fixa exact în timp momentul), văzuse o cunoștință, alături de altcineva, pe o bancă. Tresărise la propriu, fiindcă nu se mai întâlnise cu omul acela de cel puțin trei decenii. Se dusesse spre el, îl salutase cordial, toate gesturile făcute și sunetele emise exteriorizând nu numai surprinderea, ci și plăcerea revederii. Omul se ridicase și-i luase mâna întinsă, dar cu o înțepeneală de lemn și cu o figură literalmente înghețată. Nu schimbaseră mai mult de câteva cuvinte, căci

sesizând glacialitatea personajului, domnul Victor Dunăreanu se retrăsese. Cu mare greutate dibuise un posibil motiv al atitudinii omului. Pe vremuri, prietena sa flirtase un timp cu dl Dunăreanu. Se vedea că respectivul nu putuse uita ceea ce, poate, la vârsta aceea, considerase a fi un afront. La această întâmplare se mai adăuga faptul că un client al parcului, trecând tot așa, prin fața băncii, și apelat insistent de directorul de centrală, refuzase să se oprească. Aflase că omul e de altă orientare politică.

După un timp, defilarea exponenților senectutii nu mai prezentă pentru domnul Victor niciun interes, propriu-zis nici n-o mai observă, atenția fiindu-i atrasă acum de copii. De fapt, ei reprezentau majoritatea ființelor ce populau grădina publică, exceptând, firește, porumbeii care zburătăceau de colo-colo, așteptându-și și consumându-și cu febrilitate tainul de firimituri și grăunțe. Copiii nu erau doar cei mai mulți, ci și cei mai mobili, mai ciudați și mai nostimi prin stările lor de spirit insolite. Pe cei din cărucioare nu-i lua în seamă, ei se supuneau voinței „surugiului“, doar arareori scânceau, treziți din somn, plictisiți sau dintr-un impuls incontrollabil.

Cei mai demni de interes erau copiii de la doi ani în sus, dispunând de independență locomobilă – în grade diferite, desigur, aceasta împărțindu-i în categorii distincte. Micuții, încă neîndeajuns de siguri pe piciorușe, încercau să-și elibereze mânuța din strânsoarea mămicii, stăpâniți

de impulsul răzlețirii, precum pocitanii acelea de căței în lesă. Ca și aceia, erau caraghioși în măruntele lor ambiții neputincioase. Cei ce depășiseră vârsta dependenței totale plecau de lângă mame și, în clipele de neatenție ale acestora, se îndepărtau cât puteau de repede pe pajiștea din fața lor. Ușoara pantă a vâlceleii îi făcea să iuțească și mai mult pasul, tocmai când, neliniștite, mamele sau însoțitoarele începeau să-i strige. Ei nu auzeau (se prefăceau, de bună seamă) și accelerau în spațiul ispititor deschis înaintea. Mămicile începeau să fugă după ei pentru a-i aduce la ordine, dar numai temporar, căci speculând alt moment favorabil, o luau din nou la picior.

Cei mai viteji erau însă băiețelii de patru sau cinci ani, adevărați sprinteri la presupuse curse de 100 m și „demni urmași“ ai lui Robin Hood (văzut, desigur, la televizor), cățărăți printre crenșile copacilor. Ei dădeau cele mai mari emoții mamelor căzute în adevărate lamentații când îi vedeau legănându-se, cu aerul de cuceritori, undeva la 2-3 metri deasupra pământului, bine instalați pe o creangă destul de groasă de la baza copacului (acest gen de foioase dispunea de asemenea ciudate ramificații întoarse spre sol, ca niște enormi șerpi boa). Cățărătorii le ignorau pe mame cu o trufașă superioritate. Mai sus de atât nu se aventurau însă nici ei, mulțumindu-se să se uite cu jind spre brațele contorsionate, înălțate către cer, ale copacului.

Ce concluzii trăgea de fiecare dată domnul Victor Dunăreanu, urmărind feluritele aventuri ale acestor clienți de bază ai parcului? Că dincolo de curiozitatea pentru componentele mediului inconjurător, în ei se năștea și începea să clocotească o nevoie de eliberare din chingile securității impuse de părinți, de avântare temerară în necunoscut, de cunoașterea directă a lumii, interzisă încă. La doi ani copilul o pornea, clătănându-se pe picioarele nesigure, unde vedea cu ochii, nepăsător la primejdiile ce-l pândeau, în el vibrând chemarea spațiului, fascinația nemărginirii abia întrezărite. În mugurea instinctul de a se integra lumii de unul singur, de a-și încerca puterile în cucerirea depărtărilor. Ceilalți, „haiducii aerului“, riscau să se prăbușească din copaci, rupându-și gâtul, călăuziți de impulsul desprinderii de solul bătorit, animați de bucuria urcușului pe urmele păsărilor, de senzația înfrângerii gravitației și înălțării spre cer. „Ce complexă e plămădirea, la aceste vârste fragede, a aspirațiilor omului! gândea. Cum se conturează în nuce atributele umane, uitate mai târziu în vâltoarea luptei pentru existență!“

Avea și alte motivații ale frecventării miniparcului bucureștean. La prima definiție a atracției pe care o exercita asupra sa, ar fi invocat umbra. Spațiul era modest ca dimensiune, mai ales în comparație cu enormele perimetre de aer și recreație oferite de Capitala României – Herăstrăul, capul de afiș în materie, Parcul Carol, Parcul Tineretului,

ORL-ul, 23 August, Parcul Tei, sau străvechiul loc de promenadă al belferilor, Cișmigiul. Oferea însă amatorilor umbră. Umbră și răcoare, aceasta din urmă accentuată de o briză abia perceptibilă, dar conținând miresme proaspete de pădure, de frunziș încărcat de sevă. Invocarea umbrei, își dădea seama, nu era decât substituirea cauzei prin efectul ei. Căci esențială era forța copacilor. Adevărați coloși, acoperind cerul prin coroane cu o densitate vegetală impenetrabilă. Vaste parașute verzi, sub care se ascundeau foșnitoare păsări neliniștite.

Când își ridica privirile, clipea orbit de clipocitul verde-argintiu al miriadelor de frunze clătinate de vânt, sau numai de respirația gigantilor, a celor 20-30 de mamuți – nu-i număraseră, dar nu credea că sunt mai mulți – care construiau deasupra parcului un fel de ocean suspendat. Vântul făcea să se desprindă și să cadă pe pământ mari picături, sub forma frunzelor, ca niște mesaje ale cerului. Coloșii, a căror esență nu o cunoștea, probabil aparținând familiei stejarului, nu resimțeau furtuna. Tulpinile, ca niște catarge de nave intergalactice, nu se clinteau. Părea că ele țin pământul, nu pământul le ține pe ele. Privindu-le, așa masive, cât să nu le poată cuprinde cu brațele niciun bărbat foarte robust, sugerau că ar avea – și parcă le vedeai aievea – rădăcini cu ramificații infinite, ducându-se sub picioarele noastre până la adâncimi nemăsurate.

Iată o irezistibilă atracție a parcului, altfel mărunț, numit de unii grădiniță pentru copii.

Se ducea acolo ca să admire acei regi ai regnului vegetal. Percepea prezența în spațiu a ceva falnic, etern și indestructibil, căci deși arborii păreau să dăinuiască de secole, nimic nu era învechit, putred, nimic nu amintea de perisabilitate și moarte. Domnului Dunăreanu nu-i venise niciodată să se încreadă în laconica informație de pe tăblia de la intrare, ce pretindea că aici, odată, nu fusese nimic altceva decât răzoare de zarzavaturi. Ca și când pătrunjelul de pe vremuri se metamorfozase, printr-o superfantasmă onirică, în zei vegetali.

De asemenea, îl chemau porumbeii, ce veneau până la niciun metru de picioarele lui. Când se așeza pe bancă, nu-i vedea pe nicăieri. Și uita de colonia de păsări care anima cu fâlfăitul aripilor tăcerea acestei rezervații pentru extremele destinului uman. Apoi, deodată, în urechi îi exploda un foșnet viguros, ca și când o legiune de arhangheli cobora pentru a se constitui în juriul unei judecătorii pentru partea de dincolo a lumii. Pavajul din dale de gresie se umplea de imaginea, apoi și de ugitul elegantelor zburătoare ce păreau că nu se tem de nimic, cu atât mai puțin de oameni.

El nu venise niciodată cu o pungă de firimituri sau boabe, dar porumbeii îl înconjurau de fiecare dată, cercetând cu ciocurile lor fine pavajul. Se vede treaba că păsările nu-l considerau, după atâtea și atâtea decepții, străin de interesele lor, un calic oprit acolo din întâmplare. Îl cunoșteau? Vedeau în el un prieten? Nu se supărau că n-a adus nimic?

Pe multe din mamele micuților, topiți de dragoste pentru porumbei, nici nu le băgau în seamă, deși ciuguleau cu osârdie rodul generozității lor. La domnul Victor Dunăreanu veneau, deși nu recoltau nimic. Și fremătau, uguind, minute în șir. Nu fugeau nici când printre ei pătrundeau copii, dar alunecau ușor în lături dacă aceștia întindeau mânuțele să-i prindă. Femeile își vărsau pungile, și ei se repezeau cu o veselie reținută. Domnul Dunăreanu le admira vestimentația naturală, atât de ordonată și curată, ca și când porumbițele ar fi fost niște nubile ieșite la plimbare. Nu mai văzuse ceva atât de armonios, pus de natură pe trupul unor fături: aripi de un cenușiu grav, burtici de culoarea perlelor, gulere în câteva straturi: mov-întunecat, portocaliu-palid, gri-deschis, și apoi gâtul ca un curcubeu, deasupra căruia se mișca, grațios, capul de un albastru plin de lumină aurie.

Deodată, ca la un semnal nevăzut sau la un mesaj fără sunet, legiunea eleganților, discreților și grațioșilor arhangheli pitici, se ridica și se topea în văzduh. Ca și când totul n-ar fi fost decât vis. Ori lăsau câteva pene, vibrând încă pe dalele din ciment, ca un simbol modest al zborului însuși.

Într-o zi, Victor Dunăreanu avu o revelație: că de câte ori se întoarce cu fața spre trecut – către universul acela cândva viu și palpabil, încărcat de

forme, sunete și culori, generator de senzații, furtuni psihice, gânduri și aspirații (întrezărite acum ca niște umbre), se regăsește pe sine, în foarte multe împrejurări, prin grădini publice și parcuri. Într-o atmosferă romantică, de alei, flori și castani, de perechi ieșite la promenadă în acordurile melancolice ale fanfarelor. De ce ocupaseră în viața lui parcurile acest loc – abia acum relevat pregnant și convingător? Nu atât prin durata timpului petrecut în acele locuri de reculegere, că doar nu fusese un plimbăreț, un solitar meditativ, un om fără ocupație, inactiv până la trândăvie. Ci, prin stările de spirit ce i le creaseră, prin intensitatea emoțiilor trăite acolo, prin atmosfera ce o degajau și se potrivea firii sale, nevoii de izolare. Ca un Adam, un etern Adam petrecând savuroase clipe în grădinile Raiului.

Ar fi meritat să încerce o trecere în revistă, cât de cât sistematică, a acestei dimensiuni a trecutului. Dar nu gratuit, ca să-și ocupe timpul, sau ca o îndeletnicire de bătrân maniac, ci pentru a înțelege ce-i oferiseră lui aceste instituții publice, și de ce i se impun ele în amintire, ca o sferă încărcată de secrete, venind atât de la vârsta adolescenței, cât și de mai târziu, când sufletul tânjea după acea naivă, utopică beatitudine a Edenului.

Adesea, noaptea târziu, când se hotărăște să se culce și nu poate adormi, se întreabă – ca un lait-motiv al singurătății – ce i-a rămas din lunga viață trăită pe acest pământ? Care au fost momentele de